

การอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21

Valuable Living and Quality of Life for the Elderly in the 21st Century

อัจฉรพร เฉลิมชิต¹, พรวิดี รักษาศรี², กชนิภา วานิชกิตติกุล³, นาวา มาสวนจิก⁴, ปิยะวรรณ ยางคำ⁵
Auscharaporn Chalermchit¹, Pornwadee Ruksasri², Kotchanipa Wanichkittikul³, Nava Masaunjik⁴,
Piyawan Yangkham⁵

คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Faculty of management science, Rajabhat Maha Sarakham University

¹ E-mail: auscharapom.jaao@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5050-144X>

² E-mail: pornwadeer@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3516-8458>

³ E-mail: kotchanipa.81@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4641-3743>

⁴ Corresponding author E-mail: navallou@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8217-8475>

⁵E-mail: piyawan_ting@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7078-1872>

Received 19/08/2022

Revised 26/08/2022

Accepted 26/08/2022

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์ที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้ ไม่ว่าจะเป็น ภัยแรงงานต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ผู้สูงอายุอยู่เพียงลำพังมากขึ้น ผู้สูงอายุพึ่งพิงรายได้จากลูกหลานลดลง แนวโน้มขาดแคลนแรงงานในระบบ รัฐมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ และเบี้ยยังชีพผู้สูงวัยเพิ่มขึ้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการอยู่อย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 และ 3) เพื่อทดสอบการอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการอยู่อย่างมีคุณค่าโดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.97 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.99 ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 3.98 และด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตที่ยืนยาว มีค่าเฉลี่ย 3.94 2) ผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ย 4.07 ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ย 4.05 ด้านสิทธิเสรีภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.95 ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ย 3.89 และด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 3.87 และ 3) การอยู่อย่างมีคุณค่า มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 และตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (b) เท่ากับ 0.558, 0.239, และ 0.164

[557]

Citation: อัจฉรพร เฉลิมชิต, พรวิดี รักษาศรี, กชนิภา วานิชกิตติกุล, นาวา มาสวนจิก และ ปิยะวรรณ ยางคำ. (2565). การอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (4), 557-570.

Chalermchit, A., Ruksasri, P., Wanichkittikul, K., Masaunjik, N., & Yangkham, P., (2022). Valuable Living and Quality of Life for the Elderly in the 21st Century. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (4), 557-570; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.75>

ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.792 มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.627 และมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ ร้อยละ 62.70

คำสำคัญ: การอยู่อย่างมีคุณค่า; คุณภาพชีวิต; ผู้สูงอายุ

Abstract

From the situation that Thai society is currently facing, whether the working age has to take care of the elderly, the elderly are more alone, the elderly depend on their children's income decreasing, There is a tendency for a shortage of formal labor, the state has increased expenditure on health and pension for the elderly. Therefore, the purposes of this research were: 1) to study the valuable living of the elderly in the 21st century. 2) to study the quality of life of the elderly in the 21st century, and 3) to test valuable living on the quality of life of the elderly in the 21st century. Collecting data from 400 elderly in the Northeast and a set of questionnaires were the research tool. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation, multiple correlation analysis, and stepwise multiple regression analysis. The results revealed the following findings; 1) elderly had opinions about valuable living in general aspect at a high level and had an average of 3.97, the averages are arranged in descending order as follows: knowledge building and good attitude aspect had an average of 3.99, the aspect of promoting a feeling of satisfaction aspect had an average of 3.98, behavioral aspects that support longevity aspect had an average of 3.94., 2) elderly had opinions about quality of life in general aspect at a high level and had an average of 3.98, the averages are arranged in descending order as follows: mental aspect had an average of 4.07, social integration aspect had an average of 4.05, rights and liberties aspect had an average of 3.95, self development aspect had an average of 3.89, and physical aspect had an average of 3.87, and 3) valuable living had positive relationship and impact on quality of life of the elderly in the 21st century and the forecast in standard score (b) form of 0.558, 0.239, and 0.164, and has a multiple correlation coefficient (R) of 0.792, a forecasting power (R^2) of 0.627, and a forecasting power of 62.70%.

Keywords: Valuable living; Quality of life; Elderly

บทนำ

รัฐบาลได้มีแนวนโยบายในการปฏิรูปประเทศไทย โดยกำหนดกรอบการปฏิรูปภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และให้ทุกส่วนราชการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ระยะ 20 ปี เพื่อทราบและใช้กรอบแนวทางในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงานของส่วนราชการระดับกรมในอนาคต โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ ที่สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) แผนปฏิรูป และจัดทำแผนแม่บท (Operation Plan) อีกทั้งการดำเนินการขับเคลื่อนภารกิจปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2558 ได้ประกาศกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2559 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 เป็นต้นไป ดังนั้น กรมกิจการผู้สูงอายุ จึงได้มีการพัฒนา ยุทธศาสตร์ ระยะ 20 ปี กรมกิจการผู้สูงอายุ ที่ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศในการนำพาประเทศไทยก้าวสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561)

ด้วยอัตราการเกิดที่ลดลง และคนมีอายุยืนขึ้น ส่งผลให้ประเทศไทยก้าวสู่สังคมสูงวัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากข้อมูลสถิติประชากรที่อายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 11,136,059 คน คิดเป็นร้อยละ 16.73 ของประชากรทั้งหมด (คิดเป็นผู้ชาย 4,920,297 คน และผู้หญิง 6,215,762 คน) ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเตรียมรับมือกับสังคมสูงวัย ได้แก่ 1) วัยแรงงานรับภาระดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เมื่อผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้น แต่จำนวนคนเกิดใหม่ลดลงทำให้สัดส่วนวัยแรงงานต่อผู้สูงอายุมีจำนวนลดลง จากเดิมวัยแรงงาน 7 คนต่อผู้สูงอายุ 1 คน ลดลงเหลือ 4.4 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน และเหลือเพียง 2.8 คนต่อผู้สูงอายุ 1 ในปี 2573 หมายความว่า วัยแรงงานต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น 2) ผู้สูงอายุอยู่เพียงลำพังมากขึ้น จำนวนผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว และอยู่ลำพังกับคู่สมรสมีจำนวนเพิ่มขึ้น ปี 2545 มีผู้สูงอายุ 2 กลุ่มนี้จำนวนร้อยละ 22 ของผู้สูงอายุทั้งหมด และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 24 ,27 และ 28 ในปี 2550 2554 และ 2557 ตามลำดับ 3) ผู้สูงอายุพึ่งพิงรายได้จากลูกหลานลดลง ปี 2550 มีผู้สูงอายุกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52 ของผู้สูงอายุทั้งหมด) มีรายได้หลักจากเงินที่ลูกให้ แต่สัดส่วนดังกล่าวเริ่มลดลงเหลือร้อยละ 37 ในปี 2557 ขณะที่ผู้สูงอายุที่มีรายได้หลักจากการทำงานกลับมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 29 เป็นร้อยละ 34 ในปี 2557 4) แรงงานในระบบมีแนวโน้มลดลง เมื่อนำจำนวนประชากรที่มีอายุ 20–24 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เพิ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และกำลังจะกลายเป็นแรงงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน มาเทียบกับจำนวนประชากรที่มีอายุ 60–64 ปี ซึ่งเข้าสู่ช่วงเกษียณอายุ และกำลังออกจากตลาดแรงงาน เรียกว่า นำจำนวนคนที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานมาเทียบกับคนที่กำลังจะออกจากระบบ ว่าสามารถเข้ามาทดแทนได้เพียงพอหรือไม่ จะเห็นได้ว่า

[559]

Citation: อัจฉรพร เฉลิมชิต, พรวิดี รักษาศรี, กชนิภา วานิชกิตติกูล, นาวา มาสวนจิก และ ปิยะวรรณ ยางคำ. (2565). การอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (4), 557-570.

Chalermchit, A., Ruksasri, P., Wanichkittikul, K., Masaunjik, N., & Yangkham, P., (2022). Valuable Living and Quality of Life for the Elderly in the 21st Century. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (4), 557-570; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.75>

ตัวเลขของแรงงานหน้าใหม่ที่เข้ามาในระบบกลับลดลง ขณะที่แรงงานเก่าที่จะออกจากระบบมีจำนวนสูงขึ้น 5) รัฐมีรายจ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น เมื่อคนมีอายุมากขึ้น สิ่งที่มาคือโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ซึ่งรัฐได้ดำเนินนโยบายระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือ บัตรทอง มาตั้งแต่ปี 2545 เพื่อเป็นสวัสดิการให้กับประชาชน สิ่งที่มาคือรัฐยอมมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น จากเดิม ปี 2537 รายจ่ายสุขภาพคนไทยเฉลี่ยต่อหัวอยู่ที่ 2,160 บาท/คน เพิ่มขึ้นเป็น 3,211 บาท/คน และ 4,032 บาท/คน ในปี 2545 และ 2548 ตามลำดับ และปี 2556 มีรายจ่ายสุขภาพอยู่ที่ 7,354 บาท/คน ซึ่งค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เกิดขึ้น จากเดิมในปี 2537 ก่อนที่จะมีระบบประกันสุขภาพ สัดส่วนที่รัฐจ่ายคิดเป็นร้อยละ 45 ของค่าใช้จ่ายสุขภาพทั้งหมด และภายหลังจากที่มีระบบประกันสุขภาพ ปี 2545 สัดส่วนที่รัฐจ่ายเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 63 และในปี 2556 สัดส่วนค่าใช้จ่ายสุขภาพที่รัฐจ่ายอยู่ที่ร้อยละ 77 ของค่าใช้จ่ายสุขภาพทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2564)

จากสถานการณ์ที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้ ไม่ว่าจะเป็น วัยแรงงานต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ผู้สูงอายุอยู่เพียงลำพังมากขึ้น ผู้สูงอายุพึ่งพิงรายได้จากลูกหลานลดลง แนวโน้มขาดแคลนแรงงานในระบบ รัฐมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ และเบี้ยยังชีพผู้สูงวัยเพิ่มขึ้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการอยู่อย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 3) เพื่อทดสอบการอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์กับการพัฒนาผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางนโยบายเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการอยู่อย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อทดสอบการอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21

สมมติฐานการวิจัย

การอยู่อย่างมีคุณค่า มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

[560]

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3,532,115 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน โดยเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยคอมพิวเตอร์

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 ใช้มาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบ Likert Scale ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α : Alpha coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า การอยู่อย่างมีคุณค่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.847 - 0.879 และคุณภาพชีวิต มีค่าอยู่ระหว่าง 0.835-0.877

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1) ผู้วิจัยสำรวจจำนวนรายชื่อผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 ตามจำนวนกลุ่มประชากร
- 3.2) นำรายชื่อที่ทำการสำรวจมาทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อดำเนินการจัดทำแบบสอบถามมีจำนวน 400 ชุด เท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
- 3.3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 3.4) นำแบบสอบถามที่ได้จากการสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ พบว่า มีจำนวน 400 คน ที่ได้ตอบกลับอย่างสมบูรณ์ จึงได้ลงข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประมวลผลข้อมูลต่อไป

4) การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

- 4.1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) นำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.2) ใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้คือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวอย่างเพื่ออ้างอิงไปยังประชากรที่ศึกษาใช้สถิติ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการอยู่อย่างมีคุณค่า พบว่า การอยู่อย่างมีคุณค่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึก

พึงพอใจ และด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตยืนยาว ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวคิดนี้มาเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการอยู่อย่างมีคุณค่าภาพรวมและเป็นรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการอยู่อย่างมีคุณค่าภาพรวมและเป็นรายด้าน

การอยู่อย่างมีคุณค่า	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี	3.99	0.78	มาก
2. ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ	3.98	0.75	มาก
3. ด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตยืนยาว	3.94	0.79	มาก
ภาพรวม	3.97	0.77	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีการอยู่อย่างมีคุณค่าภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.97 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.99 ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 3.98 และด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตยืนยาว มีค่าเฉลี่ย 3.94 และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรพบว่า อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบตัวแปร

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต พบว่า การอยู่อย่างมีคุณค่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านสิทธิเสรีภาพ และด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวคิดนี้มาเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตภาพรวมและเป็นรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตภาพรวมและเป็นรายด้าน

คุณภาพชีวิต	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ด้านร่างกาย	3.87	0.74	มาก
2. ด้านจิตใจ	4.07	0.79	มาก
3. ด้านการพัฒนาตนเอง	3.89	0.81	มาก
4. ด้านสิทธิเสรีภาพ	3.95	0.82	มาก
5. ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม	4.05	0.80	มาก
ภาพรวม	3.98	0.79	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณภาพชีวิตภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ย 4.07 ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ย 4.05 ด้านสิทธิเสรีภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.95 ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ย 3.89 และด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 3.87 และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรพบว่า อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบตัวแปร

การทดสอบสมมติฐานตามแบบจำลองการวิเคราะห์การอยู่อย่างมีคุณค่า มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสามารถวัดได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้ดังนี้

1) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอยู่อย่างมีคุณค่า ประกอบด้วย ด้านการสร้างเสริมความรู้ และทัศนคติที่ดี (SX1) ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ (SX2) และด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตยืนยาว (SX3) กับคุณภาพชีวิต (SY1) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

การทดสอบสมมติฐานแบบจำลองการวิเคราะห์ที่ 1

$$SY1 = a + b_1 SX1 + b_2 SX2 + b_3 SX3$$

ผลการทดสอบสมมติฐานตามแบบจำลองการวิเคราะห์ที่ 1 ในการวิเคราะห์การอยู่อย่างมีคุณค่ากับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21

คณะผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดการอยู่อย่างมีคุณค่ากับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 นี้ มาเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอยู่อย่างมีคุณค่า กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอยู่อย่างมีคุณค่า กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21

ตัวแปร	SX1	SX2	SX3	SY1	Tolerance	VIF
SX1	1.000	0.471*	0.417*	0.739*	0.710	1.409
SX2		1.000	0.372*	0.563*	0.741	1.350
SX3			1.000	0.486*	0.786	1.272
SY1				1.000		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปร จึงได้มีการวิเคราะห์ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.710 - 0.786 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ต้องมากกว่า 0.1 ส่วนค่า VIF มีค่าระหว่าง 1.272-1.409 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าทุกตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity

(Black, 2006) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอยู่อย่างมีคุณค่ากับคุณภาพชีวิต พบว่า ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี (SX1) มีค่า $r = 0.739$ ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ (SX2) มีค่า $r = 0.563$ และด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตยืนยาว (SX3) มีค่า $r = 0.486$ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิต (SY1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอยู่อย่างมีคุณค่า กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 คณะผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ที่ดีของการอยู่อย่างมีคุณค่า กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ค่าสถิติที่ได้จากการค้นหาตัวแปรพยากรณ์ที่ดีของการอยู่อย่างมีคุณค่า กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน

Model	R	R ²	R ² _{adj}	SE _{est}	F
1	0.739 ^a	0.547	0.546	0.245	479.969*
2	0.778 ^b	0.606	0.604	0.228	59.770*
3	0.792 ^e	0.627	0.624	0.222	22.459*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Model 1 Predictors: (Constant), SX1

Model 2 Predictors: (Constant), SX1, SX2

Model 3 Predictors: (Constant), SX1, SX2, SX3

จากตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน เพื่อพยากรณ์ตัวแปรการอยู่อย่างมีคุณค่า ได้แก่ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี (SX1) ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ (SX2) และด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตยืนยาว (SX3) กับคุณภาพชีวิต (SY1) สามารถอธิบายได้ดังนี้

เมื่อนำตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี (SX1) แล้วนำมาวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน พบว่า สามารถอธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (SY1) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การ

พยากรณ์ เท่ากับ 0.547 ($R^2 = 0.547$, $p < .05$) แสดงว่าตัวแปรอิสระ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี (SX1) สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (SY1) ได้ร้อยละ 54.70

รูปแบบที่ 2 เมื่อนำตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี (SX1) และด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ (SX2) แล้วนำมาวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน พบว่า สามารถอธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (SY1) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ 0.606 ($R^2 = 0.606$, $p < .05$) แสดงว่าตัวแปรอิสระ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี (SX1) และด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ (SX2) สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (SY1) ได้ร้อยละ 60.60

รูปแบบที่ 3 เมื่อนำตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี (SX1) ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ (SX2) และด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตรื่นยาว (SX3) แล้วนำมาวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน พบว่า สามารถอธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (SY1) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ 0.627 ($R^2 = 0.627$, $p < .05$) แสดงว่าตัวแปรอิสระ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี (SX1) ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ (SX2) และด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตรื่นยาว (SX3) สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (SY1) ได้ร้อยละ 62.70

จากการวิเคราะห์เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ที่ดีของการอยู่อย่างมีคุณค่า กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนแล้ว คณะผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์การอยู่อย่างมีคุณค่า กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์การอยู่อย่างมีคุณค่า กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน

Predictors	Unstandardized (b)	S.E.	Standardized Beta (b)	t-value	P-value
(Constant)	1.058	0.119		8.874	0.000*
SX1	0.422	0.028	0.558	15.324	0.000*
SX2	0.186	0.028	0.239	6.710	0.000*
SX3	0.124	0.026	0.164	4.739	0.000*

$N = 400$, $R = 0.792$ $R^2 = 0.627$, Adjusted $R^2 = 0.624$, $SE_{est} = 0.222$, $F = 22.459^*$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ พบว่า ตัวแปรอิสระ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี (SX1) ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ (SX2) และด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตยืนยาว (SX3) สามารถพยากรณ์ผลกระทบที่มีต่อตัวแปรตาม คุณภาพชีวิต (SY1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.422, 0.186, และ 0.124 ตามลำดับ ตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (b) เท่ากับ 0.558, 0.239, และ 0.164 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.792 มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ (R²) เท่ากับ 0.627 และมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ ร้อยละ 62.70 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ 0.222 และมีค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ 1.058

การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตาม ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่า สัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) หรือสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (b) ส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์ในทางบวกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p < .05) จึงสามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.058 + 0.422SX1 + 0.186SX2 + 0.124SX3$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.558SX1 + 0.239SX2 + 0.164SX3$$

อภิปรายผลการวิจัย

ในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยจะอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การมีอยู่อย่างมีคุณค่าภาพรวม อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดี ด้านการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ และด้านพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตยืนยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา ม่วงใหญ่ (2561) ได้ศึกษาแนวคิด และวิธีการ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุ พบว่า แนวคิด และวิธีการ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุ จะนำพาความสุข ความมีชีวิตชีวาความหวัง ความหมาย การเห็นคุณค่าและความภาคภูมิใจในตนเองมาสู่ตัวผู้สูงอายุเองในช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต อีกทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลใกล้ชิด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ตลอดจนชุมชนและสังคมของผู้สูงอายุอีกด้วย การสร้างคุณค่าสำหรับผู้สูงอายุ แนวคิด และ วิธีการ อันมีผลมาจากสภาพสังคมของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็นในอดีต ความรู้ ประสบการณ์ การทำงานและรูปแบบวิถีชีวิตตลอดจนโครงสร้างทางครอบครัวก็เปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุไทยมีแนวโน้มจำนวนมากขึ้น แนวคิดในการสร้างการยอมรับผู้ที่เกษียณอายุการทำงานหลังอายุ 60 ปี จึงมีความสำคัญ ตลอดจนผู้สูงอายุจำนวนมากต้องการ สุขภาพทางกาย

[566]

ทางด้านจิตใจทางด้านเศรษฐกิจ และความต้องการทางสังคม เพื่อความสำเร็จของครอบครัวและชุมชนอันเป็นความสุขในช่วงชีวิตสุดท้าย วิธีการส่งเสริมการมีงานทำให้กับผู้สูงอายุตามความเหมาะสมในชุมชนเป็นสิ่งที่คุณค่าให้กับผู้สูงอายุบทบาทของครอบครัวและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลความสุขทางกายทางด้านจิตใจ ทางด้านเศรษฐกิจ ความต้องการทางสังคม และการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลมากขึ้น ตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมและการให้ความรักความอบอุ่นในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และการสนับสนุนจากหน่วยงานในภาครัฐในการสนับสนุนและส่งเสริมด้านกฎหมายและระเบียบ ให้กับผู้สูงอายุสามารถมีทำงานและมีรายได้สนับสนุนบางส่วนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณของท่านเหล่านั้นในบั้นปลายของชีวิตที่เคยได้สร้างแบบอย่างของครอบครัวและสังคมไทยจากอดีตของท่านทั้งหลายเหล่านั้นอันทรงคุณค่าที่ยิ่งใหญ่สู่สังคมไทยปัจจุบันได้รับความสุขในวาระสุดท้ายของชีวิต

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 โดยรวม อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านสิทธิเสรีภาพ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านร่างกาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลจากเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันทำให้เข้าใจถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับคุณภาพของชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ ปิยนันท์ศักดิ์ (2563) ได้ศึกษารูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านร่างกาย ปัจจัยด้านจิตใจ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับสังคม ปัจจัยด้านเจตจำนงเสรี และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สามารถสร้างเป็นรูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ คือ “embrace model” ซึ่งประกอบไปด้วยแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยชุมชนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสมล บุตรีวิเศษ และอุปรีภรรยา อินทรสาด (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1. คุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ระดับคุณภาพชีวิตรายด้าน อยู่ในระดับสูงทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ความแข็งแรงของร่างกาย การมีสมาธิในการทำงาน ความพึงพอใจที่ได้ผูกมิตรกับคนอื่น และชีวิตความเป็นอยู่ภาพรวม ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ

3. ความสามารถในการพยากรณ์ของการอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า การอยู่อย่างมีคุณค่า สามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 62.70 และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า การอยู่อย่างมีคุณค่า มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพันธ์ คำภีระ อัมพร ยานะ และ อรัญญา นามวงศ์ (2563) ได้ศึกษา

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่ามากกว่าครึ่ง เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 69.54 มีความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับสูง มีภาวะสุขภาพจิตในระดับดี มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพกาย และด้านสัมพันธภาพทางสังคม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านสุขภาพจิต และด้านสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต พบว่า ปัจจัยนำ ได้แก่ ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน สุขภาพจิต ความเพียงพอของรายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับคุณภาพชีวิต และโรคประจำตัว (เบาหวาน) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพชีวิต ปัจจัยเสริม ได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่บ้าน และความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิต อย่างมีนัยสำคัญ การวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้ให้บริการด้านการดูแลสุขภาพควรให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมให้พวกเขาเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี และงานวิจัยของ ศรีนยา สติต (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง 2. ระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง 3. เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว สถานะในครอบครัว รายได้ต่อ เดือน ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ผู้ดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางนโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศต่อไป

1.2 หน่วยงานทางการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อให้เห็นแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยต้องอาศัยการอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาผลกระทบและความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการอยู่อย่างมีคุณค่า เช่น ความสำเร็จของผู้สูงอายุ ความสุขของผู้สูงอายุ และความสามารถทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้งานได้มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรใช้กลุ่มตัวอย่างอื่นนอกจากผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ผู้สูงอายุในจังหวัดอื่น หรือระดับภาคอื่น ระดับประเทศ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลและความคิดเห็นที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ข้อจำกัดสำหรับงานวิจัย

[568]

3.1 งานวิจัยครั้งนี้ทำการรวบรวมข้อมูลเพียงผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอาจขาดข้อมูลเฉพาะจังหวัด ระดับภาคอื่นๆ และระดับประเทศ

3.2 การนำผลการวิจัยไปใช้ในจังหวัดอื่น/ภาค/ระดับประเทศที่นอกเหนือจากการศึกษา อาจจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม เนื่องจากงานวิจัยศึกษาบริบทเฉพาะผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). *ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี ประจำปี พ.ศ. 2561 – 2580*. กรุงเทพฯ : สามลดา.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). *สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77*. [ออนไลน์].

<https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/335>. [15 May 2021]

นัสมล บุตรวิเศษ และอุปรีภรรยา อินทรสาต. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา.

พรสวรรค์ ปิยนันท์ศักดิ์. (2563). *รูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยชุมชนในจังหวัดขอนแก่น*. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(2) : 209-226.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2564). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรันยา สถิต. (2559). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลเกาะขนุนอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา*. *วารสารราชชนก*, 13(30), 133-141.

อนุชา ม่วงใหญ่. (2561). *แนวคิด และวิธีการ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุ*. *การประชุมวิชาการระดับชาติพะเยาวิจัย ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยพะเยา*, 2510-2518.

เอกพันธ์ คำภีระ อัมพร ยานะ และ อรัญญา นามวงศ์. (2563). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา*. *วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ*, 7(2), 44-57.

Black, K. (2006). *Business statistics for contemporary decision making*. 4thed. New York: John Wiley and Sons.

Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (4): กรกฎาคม-สิงหาคม 2565.

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (4): July-August 2022. ISSN: **2774-0374**

Website: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index> ; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.75>

[570]

Citation: อัจฉรพร เณลิ้มขีต, พรวิดี รักษาศรี, กชนิภา วาณิชกิตติกุล, นาวา มาสวณจิก และ ปิยะวรรณ ยางคำ. (2565). การอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (4), 557-570.
Chalermchit, A., Ruksasri, P., Wanichkittikul, K., Masaunjik, N., & Yangkham, P., (2022). Valuable Living and Quality of Life for the Elderly in the 21st Century. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (4), 557-570; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.75>